مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

مشخصات گزارش:

دفتر مطالعات مدیریت

گروه دولت الکترونیکی و مدیریت داده

نوع گزارش:
☐ طرح یا لایحه
☐ نظارتی
☐ راهبردی
☐ پیش‌نویس قانونی

شماره مسلسل:
۲۲۰۳۰

تاریخ شروع مطالعه:
۱۴۰۴/۱۱/۰۸

تاریخ انتشار:
۱۴۰۵/۸/۱۹

نمایه در پایگاه مرکز اطلاعاتی علمی جهاد دانشگاهی (SID)، پایگاه مجلات تخصصی نور (Noor Mags)

بررسی داده‌های باز قضایی: مطالعه موردی سامانه شفافیت قوه قضائیه

امیررضا صدری‌خواه

DOI: https://doi.org/10.22034/mrc.report.22030

چکیده

بهبود حکمرانی نیازمند توسعه شفافیت به عنوان یک الزام قانونی و راهبرد مدیریتی است. در این راستا برخی قوای سه گانه از جمله قوه قضائیه نسبت به انجام برخی اقدامات عملیاتی اهتمام ورزیده‌اند. گزارش حاضر به ارزیابی ساختاری سامانه شفافیت قوه قضائیه و سنجش انطباق آن با اصول جهانی داده‌باز می‌پردازد. با وجود ادعای اولیه سامانه مبنی‌بر ارائه ۶۳ مجموعه‌داده قضایی و انتشار میلیونی آراء، این پلتفرم در عمل تنها دارای ۱۲ مجموعه‌داده اسمی است که ۸ مورد از آنها فاقد محتوای عملیاتی هستند. بررسی بخش‌های فعال سامانه نیز نشان می‌دهد که بخش قابل توجهی از مجموعه‌داده‌ها با کاستی‌های جدی از منظر کیفیت، دسترس‌پذیری و قابلیت استفاده مجدد مواجه‌اند. درنهایت، داده‌های موجود در این سامانه از سطح پایینی از بلوغ ارزیابی می‌شوند و برای تحقق اهداف خود در توسعه فناوری‌های هوش مصنوعی و دادرسی منصفانه، نیازمند بازنگری عمیق فنی و استانداردسازی فرمت‌های انتشار است.

یحیی مرتب (مدیر مطالعه)؛ ابوالفضل میرفخرالدینی، ابوالقاسم رجبی (اظهارنظرکنندگان)؛ مهدی عبدالحمید، حسین اصلی‌پور (ناظران علمی)؛ ساجده زارع مرزی (صفحه‌آرا)؛ زهره عطاردی (ویراستار ادبی).

خلاصه مدیریتی

به‌منظور تبدیل سامانه داده‌باز قضایی به بستری کارآمد، قابل اتکا و مناسب برای بهره‌برداری در حوزه کلان‌داده‌های قضایی، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

۱ دسترسی به داده‌های عمومی قضایی باید بدون الزام به ثبت‌نام، احراز هویت یا محدودیت‌های غیرضروری برای همه کاربران فراهم شود.

۲ مجموعه‌داده‌ها باید از قالب‌های کم‌تعامل مانند اکسل به فرمت‌های باز، غیرانحصاری و قابل پردازش ماشینی تبدیل شوند.

۳ اطلاعات تجمیع شده، به‌ویژه در مجموعه‌داده آرای وحدت‌رویه، باید در قالب ستون‌های مستقل مانند موضوع، تاریخ، شماره رأی و شماره پرونده ارائه شود.

٤ مجموعه‌داده‌های خالی یا ناقص باید با داده‌های واقعی، کامل، به‌روز و قابل بهره‌برداری تکمیل و اصلاح شوند.

۵ پیوند «درخواست مجموعه‌داده» در سامانه داده‌باز باید فعال شده و فرایند مشخصی جهت دریافت، بررسی و پاسخ‌گویی به نیاز کاربران ایجاد شود.

٦ قوه قضائیه باید معماری جامع داده‌های قضایی یعنی ساختار نظام تولید، طبقه‌بندی، گمنام‌سازی، گردش و انتشار داده‌های قضایی را طراحی و استقرار آن را عملیاتی سازد.

۷ داده‌های قضایی باید به‌جای انتشار موضوع‌محور به‌صورت پرونده‌محور، با انجام فرایند گمنام‌سازی داده‌ها، در قالب ساختاریافته و به‌صورت زنجیره‌ای پیوسته از فرایند رسیدگی هر پرونده منتشر شوند.

۱. مقدمه

شفافیت در فرایندهای قضایی، از ارکان اصلی ارتقای اعتماد عمومی، بهبود پاسخ‌گویی نهادی و افزایش کیفیت خدمات قضایی است. در نظام‌های قضایی نوین، «داده» صرفاً محصول جانبی رسیدگی نیست، بلکه به‌مثابه یک زیرساخت راهبردی برای تحلیل رویه‌ها، ارزیابی عملکرد، ارتقای یکنواختی آراء و توسعه خدمات هوشمند قضایی ایفای نقش می‌کند. از این منظر، انتشار منظم، ساختاریافته و قابل تحلیل آرای قضایی، یکی از مهم‌ترین ابزارهای تحقق شفافیت، کارآمدی و دسترس‌پذیری عدالت به‌شمار می‌آید؛ زیرا امکان نظارت عمومی، پژوهش حقوقی و توسعه فناوری‌های حقوقی مبتنی‌بر داده را فراهم می‌سازد. این رویکرد در اسناد و قوانین نظام حقوقی و برنامه‌ریزی کشور نیز به‌صراحت مورد تأکید قرار گرفته است. براساس «سند تحول و تعالی قوه قضائیه»، در راهبرد (۴) که به ایجاد شفافیت در فرایند رسیدگی و صدور آرای قضایی می‌پردازد، در راهکار سوم تصریح شده است که آرای قضایی **باید بلافاصله** پس از صدور، با حفظ محرمانگی اطلاعات اشخاص دخیل در پرونده، از طریق توسعه «سامانه انتشار آرای قضایی» منتشر شود و این سامانه باید امکان تحلیل و ارزیابی آرا را نیز با رعایت ماده (۶۵۳) قانون آیین دادرسی کیفری فراهم آورد. همچنین، قانون «قانون شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها» نیز این جهت‌گیری را تقویت کرده است. مطابق ماده (۲) این قانون، مشمولان مکلفاند حداکثر ظرف چهار ماه از لازم‌الاجرا شدن قانون، داده‌ها و اطلاعات مربوط به دستگاه متبوع خود را از طریق سامانه‌های مربوط منتشر کرده و در دسترس عموم قرار دهند. در بند «پ» این ماده قانونی، نیز به‌صراحت ذکر شده است که «**کلیه آرای قطعی مراجع قضایی و شبه‌قضایی** با رعایت موازین امنیتی و شرعی و حفظ اطلاعات شخصی» در زمره اطلاعات قابل انتشار قرار می‌گیرد. این تصریح قانونی نشان می‌دهد که اصل حاکم، انتشار عمومی این نوع داده‌هاست. در راستای این مبانی، ماده (۱۱۲) «قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران» نیز با تعیین اهداف کمّی و سنجه‌های عملکردی تحول قضایی و حقوقی، ازجمله رسیدن نسبت تعداد آرای قضایی منتشر شده **به‌صورت عمومی** در سامانه آرای قضایی به کل آرای قضایی به سطح ۹۵ درصد، نشان‌دهنده آن است که سیاست کلان کشور در حوزه قضایی، حرکت به‌سوی انتشار گسترده، نظام‌مند و داده‌محور آرای قضایی است. بنابراین، مجموع این اسناد و قوانین

دلالت بر آن دارد که شفافیت قضایی امری الزامی است و می‌تواند در ارتقای خدمات عمومی، توسعه دانش حقوقی و افزایش کارآمدی نظام عدالت نقش بسزایی داشته باشد.

۱-۱. داده‌باز

داده‌های باز به داده‌هایی گفته می‌شود که هرکسی می‌تواند به آنها دسترسی داشته باشد، از آنها استفاده کند و آنها را به اشتراک بگذارد. این داده‌ها زمانی کاربردی می‌شوند که در قالب‌های رایج و ماشین‌خوان ارائه شوند. داده‌های باز باید دارای مجوز باشند؛ این مجوز باید به افراد اجازه دهد تا از داده‌ها به اشکال مختلف ازجمله تغییر دادن، ترکیب کردن و به اشتراک‌گذاری آنها با دیگران حتی برای مقاصد تجاری داده‌ها استفاده کنند [۱]. برای تبیین اصول ناظر بر انتشار و استفاده از داده‌های باز، از دو چارچوب مکمل شامل «منشور داده‌های باز»[1] و «اصول داده‌های باز دولتی»[2] استفاده شده است. هر دو چارچوب از چارچوب‌های شناخته شده در حوزه داده‌های باز است و اصول آن در مرور تطبیقی دبیرخانه کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل متحد[3] در کنار مجموعه‌ای از ۳۴ چارچوب بین‌المللی، منطقه‌ای و تخصصی مورد بررسی قرار گرفته‌اند. این اصول به‌شرح زیر هستند [۲]:

۱-۱-۱. اصول شش‌گانه منشور داده‌های باز

- **باز بودن به‌صورت پیش‌فرض:** این اصل نشان‌دهنده تغییری واقعی در نحوه عملکرد دولت‌ها و تعامل آنها با شهروندان است. در حال حاضر، اغلب افراد مجبورند برای دریافت اطلاعات خاص از مسئولان و دستگاه‌ها درخواست کنند؛ اما اصل «باز بودن به‌صورت پیش‌فرض» این رویه را کاملاً دگرگون می‌کند و بیان می کند که مبنا و فرض اولیه باید بر انتشار عمومی تمامی داده‌ها باشد.
- **به‌موقع و جامع بودن:** داده‌های باز تنها زمانی ارزشمند هستند که هنوز کاربرد داشته باشند. انتشار سریع و کامل اطلاعات، کلید موفقیت این رویکرد است. دولت‌ها باید تا حد امکان، داده‌ها را به همان شکل اصلی و بدون تغییر ارائه دهند.
- **قابل دسترس و قابل استفاده بودن:** اطمینان از «ماشین‌خوان بودن» داده‌ها و سهولت در یافتن آنها، باعث گسترش کاربرد داده‌ها می‌شود. راه‌اندازی پورتال‌های داده یکی از راه‌های دستیابی به این هدف است. همچنین توجه به «تجربه کاربری» افرادی که از داده‌ها استفاده می‌کنند و فرمت فایل‌هایی که اطلاعات در قالب آنها ارائه می‌شود، در این اصل مهم تلقی خواهد شد.
- **قابل مقایسه و هم‌کنش‌پذیر بودن:** داده‌ها اثر مضاعف دارند؛ یعنی هرچه مجموعه‌داده‌ها باکیفیت‌تر و دسترس‌پذیرتر و اتصال و تبادل اطلاعات میان آنها ساده‌تر باشد، ارزش بیشتری از آنها استخراج می‌شود.
- **برای بهبود حکمرانی و مشارکت شهروندان:** داده‌های باز این ظرفیت را دارند که به شهروندان و سایر بخش‌های دولت دید بهتری درباره اقدامات مسئولان و سیاستمداران بدهند. این شفافیت می‌تواند منجر به بهبود خدمات عمومی شود و به پاسخ‌گو نگه‌داشتن دولت‌ها کمک کند.
- **برای توسعه فراگیر و نوآوری:** درنهایت، بهره‌گیری از ظرفیت داده‌های باز می‌تواند به‌عنوان پیشران اصلی در تحقق رشد اقتصادی فراگیر عمل کند. یکی از نمونه‌های بارز این امر، توسعه و بلوغ اقتصاد «فناوری حقوقی»[4] و ارائه خدمات قضایی هوشمند است. در این راستا، استقرار و توسعه اکوسیستم دستیارهای حقوقی مبتنی‌بر هوش مصنوعی، با هدف خودکارسازی فرایند نگارش و بازبینی دادخواست‌ها و شکوائیه‌ها، نقشی تعیین‌کننده در کاهش ایرادات شکلی و ماهوی پرونده‌ها ایفا می‌کند که نتیجه مستقیم آن، کاهش اطاله دادرسی و تعدیل بار ورودی به دستگاه قضایی خواهد بود.

۱-۱-۲. اصول هشت‌گانه داده‌های باز دولتی

در کنار منشور داده‌های باز، اصول داده‌های باز دولتی مجموعه‌ای از معیارهای عملیاتی‌تر را برای تعیین

1. Open Data Charter
2. Open Government Data Principles
3. Unctad
4. LegalTech

اینکه آیا داده دولتی واقعاً «باز» است یا خیر، ارائه می‌کند.

- **کامل بودن:** تمام داده‌های عمومی باید در دسترس قرار گیرند و تنها محدودیت‌های ضروری برای حفاظت از حریم خصوصی، امنیت یا اطلاعات دارای محدودیت قانونی قابل اعمال باشد.
- **اولیه بودن:** داده‌ها باید تا حد امکان در شکل اصلی و خام خود، همان‌گونه که در منبع اولیه جمع‌آوری شده‌اند، منتشر شوند.
- **بهنگام بودن:** داده‌ها باید در زمانی منتشر شوند که همچنان ارزش و موضوعیت خود را حفظ کرده باشند.
- **قابل دسترس بودن:** داده‌ها باید برای گسترده‌ترین طیف ممکن از کاربران و بدون موانع فنی یا مالی غیرضروری قابل دسترس باشند.
- **ماشین‌پرداز بودن:** داده‌ها باید در قالبی ساخت‌یافته منتشر شوند که امکان خواندن و پردازش مؤثر آنها توسط رایانه فراهم باشد.
- **غیرتبعیض‌آمیز بودن:** دسترسی به داده‌ها باید برای همگان امکان‌پذیر بوده و نباید مستلزم ثبت‌نام، عضویت یا ارائه اعتبارنامه باشد.
- **غیرانحصاری بودن:** داده‌ها باید در قالب‌هایی منتشر شوند که تحت کنترل اختصاصی یک نهاد خصوصی نباشند.
- **بدون محدودیت مجوزی:** داده‌ها نباید مشمول محدودیت‌های مالکیت فکری باشند که مانع استفاده، استفاده مجدد یا بازتوزیع آنها شود؛ مگر محدودیت‌هایی که برای حفاظت از حریم خصوصی، امنیت یا محرمانگی ضروری باشد.

۲. سامانه شفافیت قوه قضائیه

در سال ۱۴۰۴، قوه قضائیه به‌طور رسمی از سامانه «شفافیت قوه قضائیه» بهره‌برداری کرد. راه‌اندازی این سامانه در راستای اجرای «سند تحول و تعالی قوه قضائیه» و «قانون شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها» صورت گرفته است. این سامانه در زمان رونمایی، به‌عنوان بزرگ‌ترین کلان‌داده قضایی کشور معرفی شد. طبق اعلام قوه قضائیه، سامانه مذکور با انتشار عمومی بیش از ۱۰ میلیون رأی قضایی گمنام‌سازی شده و ارائه ۱۲ نوع داده قضایی، بستر مناسبی جهت بهره‌برداری شرکت‌های دانش‌بنیان، محققان و پژوهشگران حوزه فناوری اطلاعات و هوش مصنوعی فراهم آورده است [۳]. با وجود ادعای انتشار عمومی ۱۰ میلیون رأی گمنام‌سازی شده، بررسی‌های میدانی انجام شده حاکی از آن است که داده‌های مذکور به‌صورت عمومی و برابر در دسترس عموم متقاضیان قرار نگرفته، بلکه بخشی از آن به‌صورت گزینشی در اختیار برخی شرکت‌ها قرار داده شده است. همچنین، شواهد موجود از بروز نابرابری و تبعیض در فرایند اعطای داده‌ها حکایت دارد؛ به‌گونه‌ای که بسیاری از شرکت‌های متقاضی، حسب گزارش‌های دریافتی، صرفاً به حدود یک میلیون رأی دسترسی یافته‌اند. بنابراین، اعطای محدود، گزینشی و نابرابر داده‌ها را نمی‌توان مصداق انتشار عمومی داده‌های قضایی دانست؛ زیرا انتشار عمومی مستلزم فراهم بودن دسترسی شفاف، برابر، غیرتبعیض‌آمیز و قابل پیش‌بینی برای تمامی اشخاص واجد شرایط است.

مطابق بند «پ» ماده (۲) قانون شفافیت قوای سه‌گانه، قوه قضائیه مکلف است کلیه آرای قطعی مراجع قضایی و شبه‌قضایی را با رعایت موازین امنیتی، شرعی و حفظ اطلاعات شخصی، از طریق سامانه‌های مربوط به‌صورت عمومی منتشر کند. داده‌ها و اطلاعات ارائه شده در این سامانه شامل آرای قضایی گمنام‌سازی شده، آرای وحدت‌رویه، نظریات مشورتی، قوانین و لوایح قضایی، دادخواست‌ها و شکوائیه‌ها، نظریات کارشناسی، اظهارنامه‌ها، واخواهی، تجدیدنظرخواهی، درخواست جلب و اعتراض به نظریه کارشناسی است. درنتیجه، این سامانه امکان دسترسی گسترده‌تر و نظام‌مندتر به اطلاعات حقوقی و قضایی را برای ذی‌نفعان مختلف فراهم کرده است.

بر این اساس، در گزارش حاضر تلاش شده است وضعیت موجود سامانه شفافیت قوه قضائیه از منظر اصول و مفاهیم داده‌باز مورد بررسی قرار گیرد. سامانه شفافیت قوه قضائیه با نشانی data.eadl.ir در دسترس

عمـوم قـرار دارد. وبـگاه سـامانه شـفافیت قـوه قضائیـه دارای دو بخـش «داده‌هـای بـاز قضایـی» و «پیوندهـای شفاف‌سـازی» اسـت.

۱-۲. داده‌های باز قضایی

مطابـق توضیحـی کـه در بخـش «داده‌هـای بـاز قضایـی» سـامانه شـفافیت قـوه قضائیـه ارائـه شـده، ایـن بخـش بـا هـدف فراهـم آوردن دسترسـی بـه مجموعه‌هـای داده قضایـی بـرای شـرکت‌های دانش‌بنیـان، محققـان و پژوهشـگران حوزه‌هـای فنـاوری اطلاعـات و هـوش مصنوعـی ایجـاد شـده اسـت. بهره‌گیـری از ایـن داده‌هـا، زمینه‌سـاز توسـعه فناوری‌هـای نویـن و کاربسـت هـوش مصنوعـی در نظـام قضایـی خواهـد بـود. در بخـش «مجموعه‌داده‌هـا» اعـلام شـده اسـت کـه ۶۳ مجموعـه‌داده در سـامانه در دسـترس بـوده و قابلیـت اسـتفاده دارد. بااین‌حـال، آنچـه در وبـگاه موجـود اسـت و نیـز آنچـه ازسـوی قـوه قضائیـه گـزارش شـده، حاکـی از آن اسـت کـه سـامانه مزبـور در عمـل مشـتمل‌بر ۱۲ مجموعـه‌داده بـوده کـه در جـدول ۱ تشـریح شـده اسـت. بـر ایـن اسـاس، میـان تعـداد مجموعه‌داده‌هـای اعـلام شـده در بخـش مربـوط و فهرسـت داده‌هـای معرفـی شـده ازسـوی قـوه قضائیـه نوعـی ناهماهنگـی مشـاهده می‌شـود.

در تبییـن دامنـه ارزیابـی حاضـر، ذکـر ایـن نکتـه ضـروری اسـت کـه بخشـی از اطلاعـات و آرای قضایـی مـورد بررسـی، در سـایر سـامانه‌های تخصصـی وابسـته بـه قـوه قضائیـه نیـز منتشـر شـده‌اند. بـرای نمونـه، آرای وحدت‌رویـه کـه در سـامانه شـفافیت در قالـب فایـل اکسـل و بـدون طبقه‌بنـدی و سـاختار داده‌ای مناسـب ارائـه شـده‌اند، از طریـق سـامانه آرای وحدت‌رویـه نیـز در قالـب فایل‌هـای پـی‌دی‌اف در دسـترس هسـتند. همچنیـن، درحالی‌کـه تعـداد آرای منتشـر شـده در سـامانه شـفافیت قـوه قضائیـه محـدود اسـت، سـامانه‌های تخصصـی نظیـر سـامانه سـاعد (آرای دیـوان عدالـت اداری) و سـامانه ملـی آرا (پژوهشـگاه قـوه قضائیـه)، مجموعـه گسـترده‌تر و کامل‌تـری از آرای قضایـی را در اختیـار کاربـران قـرار می‌دهنـد. بـا وجـود ایـن، بایـد تأکیـد کـرد کـه موضـوع ارزیابـی حاضـر، مشـخصاً «سـامانه شـفافیت قـوه قضائیـه» اسـت؛ سـامانه‌ای کـه در اطلاع‌رسـانی‌ها و گزارش‌هـای رسـمی قـوه قضائیـه به‌عنـوان بسـتر انتشـار داده‌هـای بـاز قضایـی معرفـی شـده و راه‌انـدازی آن نیـز در چارچـوب اجـرای سـند تحـول و تعالـی قـوه قضائیـه صـورت گرفتـه اسـت. بـر ایـن اسـاس، وجـود داده‌هـای مشـابه یـا کامل‌تـر در سـایر سـامانه‌های وابسـته، نافـی کاسـتی‌ها و محدودیت‌هـای شناسـایی شـده در سـامانه شـفافیت نیسـت؛ چراکـه ارزیابـی حاضـر ناظـر بـر میـزان تحقـق الزامـات داده‌بـاز در بسـتر معرفـی شـده بـرای ایـن منظـور اسـت. ازایـن‌رو، انتشـار پراکنـده اطلاعـات در سـامانه‌های متعـدد، بـدون فراهم‌سـازی دسترسـی یکپارچـه، جامـع و ماشـین‌خوان، نمی‌توانـد به‌تنهایـی جایگزیـن تحقـق الزامـات انتشـار داده‌هـای بـاز در سـامانه شـفافیت قـوه قضائیـه تلقـی شـود.

جدول ۱. مجموعه‌داده‌های موجود در سامانه شفافیت قوه قضائیه

ردیف	عنوان مجموعه‌داده	توضیحات
۱	آرای قضایی	آرای قضایی و تفاسیر دادگاه‌های کشور و دیوان عالی
۲	آرای وحدت‌رویه	تصمیمات صادره از دیوان عالی کشور برای یکسان‌سازی برداشت از قوانین
۳	نظرات مشورتی	دیدگاه‌های کارشناسی اداره کل حقوقی قوه قضائیه در پاسخ به سؤالات حقوقی
۴	قوانین	مجموعه‌ای از مقررات برای تنظیم رفتارهای اجتماعی و حقوقی
۵	لوایح قضایی	متن لوایح و پیشنهادهای حقوقی
۶	دادخواست شکوائیه	فرم‌ها و نمونه‌های دادخواست برای انواع دعاوی
۷	نظریه کارشناسی	–
۸	اظهارنامه	–
۹	واخواهی	–
۱۰	تجدید نظرخواهی	–
۱۱	درخواست جلب	–
۱۲	اعتراض به نظریه کارشناسی	–

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

۱-۱-۲. آرای قضایی

آرای قضایی تصمیمات و احکام صادر شده توسط مراجع قضایی هستند که به حل‌وفصل دعاوی و تبیین قوانین می‌پردازند. آرای قضایی شامل نتایج نهایی رسیدگی به پرونده‌ها در محاکم قضایی است که براساس دلایل، مستندات و استدلال‌های حقوقی صادر می‌شود. این آراء می‌توانند به‌عنوان رویه قضایی مورد استفاده قرار بگیرند و نقش مهمی در تفسیر قوانین و توسعه حقوقی دارند. بررسی بخش آرای قضایی در سامانه داده‌باز نشان می‌دهد که داده‌های منتشر شده در این بخش از انسجام و کفایت لازم برخوردار نیستند. در این بخش **چندین فایل داده‌ای در قالب اکسل** ارائه گردیده که تمامی آنها شامل داده‌های تکراری، فاقد معنای روشن یا از نظر محتوایی غیرقابل استفاده ارزیابی می‌شود. علاوه‌براین، در کنار این فایل‌ها، مجموعه‌داده‌ای با عنوان «آرای قضایی» نیز در قالب اکسل منتشر شده که **صرفاً شامل ۱۰ ردیف داده است** و نمی‌تواند نمایانگر مجموعه‌ای جامع، معتبر و قابل اتکا از آرای قضایی باشد. ازاین‌رو، وضعیت موجود بیانگر آن است که داده‌های ارائه شده در این حوزه، از منظر کامل بودن، کیفیت داده و قابلیت بهره‌برداری تحلیلی، نیازمند بازنگری و اصلاح جدی است.

۲-۱-۲. آرای وحدت‌رویه

رأی وحدت‌رویه تصمیمی است که هیئت عمومی مرجع قضایی صالح، در پی صدور آرای متفاوت یا متعارض در موضوعات مشابه و به‌منظور رفع اختلاف در استنباط از قانون و ایجاد رویه واحد قضایی صادر می‌کند. مطابق ماده (۴۷۱) «قانون آیین دادرسی کیفری»، هرگاه از شعب مختلف دیوان عالی کشور یا دادگاه‌ها در موارد مشابه، درنتیجه استنباط متفاوت از قوانین، آرای مختلفی صادر شود، هیئت عمومی دیوان عالی کشور می‌تواند برای ایجاد وحدت‌رویه اتخاذ تصمیم کند و رأی اکثریت، در موارد مشابه، برای مراجع مقرر در قانون لازم‌الاتباع است. همچنین، به موجب ماده (۸۹) قانون «تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری»، هرگاه در موضوعات مشابه از یک یا چند شعبه دیوان آرای متعارض صادر شده باشد، هیئت عمومی دیوان، پس از احراز تعارض، با اعلام رأی صحیح نسبت به صدور رأی وحدت‌رویه اقدام می‌کند و این رأی در حدود مقرر قانونی برای شعب دیوان، مراجع اداری و سایر مراجع مذکور در قانون لازم‌الاتباع است. بر این اساس، رأی وحدت‌رویه را می‌توان رأی الزام‌آوری دانست که با هدف رفع تعارض یا اختلاف در آرای قضایی، تعیین تفسیر یا برداشت صحیح از قانون و تضمین یکنواختی در اعمال و اجرای قواعد حقوقی صادر می‌شود.

علاوه‌بر موارد فوق در سامانه شفافیت قوه قضائیه تصریح شده است، آرای وحدت‌رویه زمانی صادر می‌شود که در برداشت و اجرای قوانین بین شعب مختلف دیوان عالی کشور یا دادگاه‌ها اختلاف وجود داشته باشد. برای رفع این اختلاف، هیئت عمومی دیوان عالی کشور تشکیل جلسه داده و رأیی صادر می‌کند که برای تمامی محاکم و شعب دیوان عالی لازم‌الاتباع است و به یکسان‌سازی رویه قضایی کمک می‌کند. آرای وحدت‌رویه علاوه‌بر رفع اختلاف در برداشت از قوانین، این قابلیت را دارند که سبب بهبود کیفیت دادرسی و یکپارچگی آرای قضایی شوند. این آراء به شفافیت رویه‌های قضایی کمک کرده و در عمل به تقویت حقوق شهروندی و افزایش اعتماد عمومی نسبت به نظام قضایی می‌انجامد. بررسی این مجموعه‌داده نشان می‌دهد که **داده‌های منتشر شده در قالب یک فایل اکسل شامل ۵۷۸ رکورد** ارائه شده‌اند. از منظر سطح بلوغ داده‌های باز، مجموعه‌داده مزبور در پایین‌ترین سطح بلوغ ارزیابی می‌شود؛ چراکه براساس استانداردهای این حوزه، داده‌ها به‌صورت کامل فارغ از قالب فنی فایل‌ها، باید تحت یک مجوز انتشار آزاد بر بستر وب در دسترس عموم قرار گیرند؛ بنابراین، از حیث بلوغ، ساخت‌یافتگی و قابلیت استفاده مجدد، در سطح مطلوب نیست. همچنین دسترسی به هریک از مجموعه‌داده‌ها منوط به احراز هویت کاربران از طریق سامانه ثنا و ورود با کد ملی و رمز شخصی است. به‌بیان‌دیگر، بهره‌مندی از این داده‌ها صرفاً برای افرادی امکان‌پذیر است که دارای حساب کاربری در سامانه ثنا باشند. این درحالی است که براساس تعاریف و اصول داده‌باز، داده‌ها باید بدون تبعیض و در دسترس عموم قرار گیرند. ازاین‌رو، محدود شدن دسترسی به دارندگان حساب ثنا، با الزامات دسترسی عمومی در حوزه داده‌باز انطباق کامل ندارد. درنتیجه، افرادی که فاقد حساب ثنا باشند، عملاً امکان دسترسی به داده‌های منتشر شده در

سامانه شفافیت قوه قضائیه را نخواهند داشت. ازسوی‌دیگر، داده‌های ارائه شده فاقد ساختار طبقه‌بندی شده و نیز فاقد برچسب‌ها یا فیلدهای مشخص برای مؤلفه‌هایی نظیر تاریخ، شماره رأی و سایر عناصر اطلاعاتی هستند. اطلاعات موجود صرفاً در یک ستون تجمیع شده و در هر سلول، متن کامل یک رأی شامل شماره رأی، شماره حکم و متن رأی درج شده است. این شیوه ارائه، امکان پردازش، جست‌وجو، تحلیل و استفاده مجدد از داده‌ها را به‌طور قابل توجهی محدود می‌کند.

۲-۱-۳. نظرات مشورتی

نظریه‌های مشورتی، نظرات رسمی اداره کل حقوقی قوه قضائیه درخصوص سؤالات مطرح شده توسط مراجع رسمی هستند. این نظریه‌ها جنبه الزام‌آور ندارند؛ اما در رویه قضایی و تصمیم‌گیری‌های حقوقی راهگشا هستند و مورد استناد قرار می‌گیرند. مخاطبان اصلی این نظرات طیف گسترده‌ای از کنشگران ازجمله قضات، وکلا، مدیران حقوقی دستگاه‌های اجرایی و پژوهشگران حوزه حقوق را دربرمی‌گیرد که جهت تبیین صحیح قوانین و پیش‌بینی رویکردهای احتمالی محاکم، به این آراء استناد می‌جویند.

۲-۱-۴. قوانین

در معنای حقوقی، «قانون» قاعده‌ای کلی، الزام‌آور و دارای ضمانت اجراست که ازسوی مرجع صالح قانونگذاری، در حدود صلاحیت مقرر و با رعایت تشریفات قانونی وضع می‌شود و برای اشخاص، نهادها و مراجع مشمول، حق، تکلیف، ممنوعیت یا صلاحیت ایجاد می‌کند. اما مطابق با تعریف سامانه شفافیت قوه قضائیه قوانین، قواعد الزام‌آوری می‌باشند که توسط نهادهای رسمی مانند مجلس قانونگذاری تصویب می‌شوند و بر تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی لازم‌الاجرا هستند. قوانین می‌توانند در موضوعات مختلف ازجمله مدنی، کیفری، تجاری، اداری و... وضع شوند و چارچوب روابط اجتماعی و حقوقی را مشخص کنند. مخاطب این مجموعه‌داده قانونگذاران، حقوق‌دانان، مشاوران حقوقی، سازمان‌های دولتی و خصوصی، دانشجویان و پژوهشگران حقوق هستند. داده‌های ارائه شده در این مجموعه شامل **یک فایل اکسل با ۶ ستون** است. در این فایل، عنوان قوانین به‌همراه شناسه عددی آنها درج شده و در ستونی دیگر نیز تاریخ تصویب هر قانون آمده است. بااین‌حال، سه ستون دیگر این مجموعه‌داده **فاقد مقدار** هستند.

۲-۱-۵. لوایح قضایی

این مجموعه‌داده در سامانه داده‌باز قوه قضائیه تعریف شده است، اما در عمل **هیچ‌گونه داده‌ای** برای ارائه به ذی‌نفعان در آن وجود ندارد.

۲-۱-۶. دادخواست شکوائیه

این مجموعه‌داده در سامانه داده‌باز قوه قضائیه تعریف شده است، اما در عمل **هیچ‌گونه داده‌ای** برای ارائه به ذی‌نفعان در آن وجود ندارد.

۲-۱-۷. نظریه کارشناسی

این مجموعه‌داده در سامانه داده‌باز قوه قضائیه تعریف شده است، اما در عمل **هیچ‌گونه داده‌ای** برای ارائه به ذی‌نفعان در آن وجود ندارد.

۲-۱-۸. اظهارنامه

این مجموعه‌داده در سامانه داده‌باز قوه قضائیه تعریف شده است، اما در عمل **هیچ‌گونه داده‌ای** برای ارائه به ذی‌نفعان در آن وجود ندارد.

۲-۱-۹. واخواهی

این مجموعه‌داده در سامانه داده‌باز قوه قضائیه تعریف شده است، اما در عمل **هیچ‌گونه داده‌ای** برای ارائه به ذی‌نفعان در آن وجود ندارد.

۲-۱-۱۰. تجدید نظرخواهی

این مجموعه‌داده در سامانه داده‌باز قوه قضائیه تعریف شده است، اما در عمل **هیچ‌گونه داده‌ای** برای ارائه به ذی‌نفعان در آن وجود ندارد.

۲-۱-۱۱. درخواست جلب

این مجموعه‌داده در سامانه داده‌باز قوه قضائیه تعریف شده است، اما در عمل **هیچ‌گونه داده‌ای** برای

ارائـه بـه ذی‌نفعـان در آن وجـود نـدارد.

۱۲-۱-۲. اعتراض به نظریه کارشناسی

ایـن مجموعـه‌داده در سـامانه داده‌بـاز قـوه قضائیـه تعریـف شـده اسـت، امـا در عمـل **هیچ‌گونـه داده‌ای** بـرای ارائـه بـه ذی‌نفعـان در آن وجـود نـدارد.

علاوه‌بـر ۱۲ عنـوان مجموعـه‌داده یـاد شـده، در سـامانه شـفافیت قـوه قضائیـه **پیونـدی بـا عنـوان «درخواسـت مجموعـه‌داده»** بـرای اسـتفاده عمـوم پیش‌بینـی شـده اسـت. هـدف از ایـن بخـش آن اسـت کـه چنانچـه کاربـران مجموعـه‌داده مـورد نیـاز خـود را در وبـگاه سـامانه شـفافیت نیابنـد، بتواننـد از طریـق ایـن صفحـه، اطلاعـات لازم را ثبـت کـرده و درخواسـت خـود را بـرای دریافـت داده ارائـه کننـد. در حـال حاضـر و به‌موجـب بررسـی‌های انجـام شده، نتایـج نشـان می‌دهـد کـه ایـن پیونـد نیـز در عمـل **در دسـترس نبـوده و خدمـت یـا سـرویس فعالـی در اختیـار کاربـران قـرار نمی‌دهـد**. اگرچـه چنیـن قابلیتـی به‌صـورت ظاهـری در سـامانه پیش‌بینـی شـده اسـت، امـا از منظـر کارکـردی تاکنـون امـکان بهره‌بـرداری مؤثـر از آن بـرای کاربـران فراهـم نیسـت.

۲-۲. پیوندهای شفاف‌سازی

در سـامانه شـفافیت قـوه قضائیـه، ۱۱ پیونـد شفاف‌سـازی پیش‌بینـی شـده اسـت کـه از طریـق آنهـا امـکان دسترسـی کاربـران بـه برخـی منابـع و سـامانه‌های مرتبـط فراهـم می‌شـود. ایـن پیوندهـا شـامل سـامانه شـفافیت وکلا و کارشناسـان رسـمی دادگسـتری، سـامانه آرای قضایـی، سـازمان پزشـکی قانونـی کشـور، شـرح مذاکـرات دیـوان عالـی کشـور، سـازمان ثبـت اسـناد و امـلاک، سـازمان بازرسـی کل کشـور، روزنامـه رسـمی جمهوری اسـلامی ایـران، نظریـات مشـورتی اداره حقوقـی، دانشـگاه علـوم قضایـی و خدمـات اداری، آرای وحدت‌رویـه دیـوان عالـی کشـور و آرای هیئـت عمومـی دیـوان عدالـت اداری اسـت. هریـک از ایـن پیوندهـا، کاربـران را بـه وبـگاه یـا درگاه الکترونیکـی سـازمان مربوطـه هدایـت می‌کنـد و دسترسـی مسـتقیم آنـان را بـه منابـع و اطلاعـات منتشـر شـده ازسـوی آن نهـاد فراهـم می‌سـازد [۵]. بـا وجـود پیش‌بینـی ایـن پیوندهـا در سـامانه، بررسـی‌ها نشـان می‌دهـد کـه بخـش قابـل توجهـی از داده‌هـا و اسـناد موجـود در وبگاه‌هـای سـازمان‌های مقصـد، قدیمـی بـوده و **از سـاختار و بلـوغ لازم بـرای اسـتفاده مؤثـر برخـوردار نیسـتند.** ازایـن‌رو، صـرف ارجـاع کاربـران بـه ایـن وبگاه‌هـا لزومـاً به‌معنـای دسترسـی بـه داده‌هـای بـاز، بـه‌روز و قابـل پـردازش نیسـت. بـرای نمونـه، **پیونـد شفاف‌سـازی سـازمان ثبـت اسـناد و امـلاک کشـور در سـامانه شـفافیت قـوه قضائیـه**، کاربـران را بـه وبـگاه ایـن سـازمان هدایـت می‌کنـد کـه در آن امـکان دسترسـی بـه برخـی اسـناد فراهـم شـده اسـت. بااین‌حـال، در بخـش قوانیـن و بخشـنامه‌ها، **اسـناد عمدتـاً در قالـب فایـل پـی‌دی‌اف یـا تصویـر** منتشـر شـده‌اند کـه از منظـر سـطوح بلـوغ داده‌هـای بـاز، در سـطح پاییـن بلـوغ قـرار می‌گیرنـد. همچنیـن، پیونـد مربـوط بـه **دانشـگاه علـوم قضایـی و خدمـات اداری**، کاربـران را بـه صفحـه سـامانه شـفافیت ایـن دانشـگاه هدایـت می‌کنـد. بررسـی ایـن بخـش نیـز نشـان می‌دهـد کـه **بسـیاری از داده‌هـا در قالـب تصویـر، فایـل پـی‌دی‌اف یـا حتـی به‌صـورت ناقـص ارائـه شـده‌اند.** علاوه‌برایـن، بررسـی پیونـد مربـوط بـه **سـامانه آرای قضایـی** نشـان می‌دهـد کـه اگرچـه امـکان مشـاهده خلاصـه آراء و متـن دادنامه‌هـا پیش‌بینـی شـده اسـت، امـا خلاصـه برخـی از آراء به‌صـورت ناقـص نمایـش داده می‌شـود و درنتیجـه، امـکان مطالعـه و بهره‌بـرداری کامـل از محتـوای آنهـا فراهـم نیسـت. همچنیـن، بـا وجـود اعـلام وجـود بیـش از ۱۰ میلیـون رأی قضایـی در سـامانه، بررسـی رکوردهـای ثبت شـده نشـان می‌دهـد کـه تعـداد آرای قابـل مشـاهده در سـامانه کمتـر از ۱۸ هـزار رأی اسـت. ایـن موضـوع بیانگـر تفـاوت قابـل توجـه میـان آمـار اعـلام شـده و تعـداد آرای قابـل دسـترس اسـت. افزون‌برایـن، پیونـد دانلـود کل آرای قضایـی کـه در سـامانه تعبیـه شـده اسـت، فاقـد کارکـرد مـورد انتظـار بـوده و عمـلاً امـکان دریافـت و دانلـود مجموعـه آرای قضایـی را بـرای کاربـران فراهـم نمی‌کنـد. چنیـن وضعیتـی بـا اصـول و الزامـات داده‌بـاز هم‌راسـتا نبـوده زیـرا داده‌هـای بایـد در قالب‌هـای ماشـین‌خوان و قابـل پـردازش بـرای اسـتفاده ارائـه شـوند. همچنیـن افزونگـی داده‌هـا، می‌توانـد بـه ایجـاد نسـخه‌های متفـاوت و منسـوخ از یـک داده منجـر شـده و درنتیجـه، بـه‌روز بـودن و قابلیـت اعتمـاد داده‌هـا را کاهـش دهـد. ایـن امـر نشـان‌دهنده سـطح پاییـن بلـوغ داده‌هـا از حیـث دسـترس‌پذیری، سـاختارمندی و قابلیـت اسـتفاده مجـدد اسـت.

۳. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

سامانه شفافیت قوه قضائیه که در سال ۱۴۰۴ در راستای اجرای سند تحول و تعالی قوه قضائیه و در چارچوب قانون شفافیت قوای سه‌گانه، دستگاه‌های اجرایی و سایر نهادها راه‌اندازی شد، در زمان رونمایی به‌عنوان بزرگ‌ترین کلان‌داده قضایی کشور معرفی گردید. هدف اعلام شده این سامانه، ایجاد بستری مناسب برای شرکت‌های دانش‌بنیان، محققان و پژوهشگران حوزه فناوری اطلاعات و هوش مصنوعی بود تا بتوانند با دسترسی به داده‌های قضایی به توسعه فناوری‌های نوین کمک کنند. بااین‌حال، بررسی‌های دقیق‌تر نشان می‌دهد که میان ادعاهای اولیه و واقعیت اجرایی این سامانه، شکاف عمیق و جدی وجود دارد. بزرگ‌ترین تناقض در همان گام نخست ظاهر می‌شود؛ درحالی‌که در بخش معرفی سامانه وجود ۶۳ مجموعه‌داده قابل بهره‌برداری اعلام شده است، این پورتال در عمل تنها دارای ۱۲ مجموعه‌داده اسمی است. از این میان نیز ۸ مجموعه‌داده کلیدی شامل لوایح قضایی، دادخواست و شکوائیه، نظریه کارشناسی، اظهارنامه، واخواهی، تجدیدنظرخواهی، درخواست جلب و اعتراض به نظریه کارشناسی به‌طور کامل فاقد هرگونه داده برای ارائه به ذی‌نفعان هستند. وضعیت در سایر بخش‌های فعال سامانه نیز با چالش‌های فنی، ساختاری و دسترسی جدی روبه‌رو است که قابلیت کاربری داده‌ها را به‌شدت کاهش می‌دهد:

- **بخش آرای قضایی:** آرای قضایی که قرار بود بستر انتشار عمومی میلیون‌ها رأی گمنام‌سازی شده باشد، از انسجام و کفایت لازم برخوردار نیست. فایل‌های داده‌ای ارائه شده در قالب اکسل حاوی اطلاعات تکراری، مبهم یا غیرقابل استفاده هستند و فایل اصلی با عنوان آرای قضایی صرفاً شامل ۱۰ ردیف داده است که به‌هیچ‌وجه نمایانگر یک مجموعه معتبر و جامع نیست.
- **بخش قوانین:** اگرچه فایل اکسل قوانین در دسترس است، اما در جدول مربوطه از میان ۶ ستون اطلاعاتی موجود، ۳ ستون کاملاً فاقد مقدار و دارای داده‌های (null) هستند.
- **بخش آرای وحدت‌رویه:** این بخش شامل ۵۷۸ رکورد است؛ اما اطلاعات ارائه شده فاقد ساختار طبقه‌بندی شده و برچسب‌های مشخص برای فیلدهایی نظیر تاریخ، موضوع یا شماره رأی است؛ درعوض، کل متن رأی شامل شماره حکم و متن نهایی به‌صورت یک‌جا درون یک سلول واحد در یک ستون تجمیع شده است که امکان پردازش، جستجو و تحلیل هوشمند ماشین‌خوان را غیرممکن می‌سازد.

ذکر این نکته ضروری است که در الگوواره داده‌های باز، صرف انتشار مجموعه قوانین، نظریه‌های مشورتی یا سایر متون حقوقی که پیش از این نیز از روش‌های مختلف در دسترس بوده‌اند، لزوماً به‌معنای تحقق الزامات و ارزش افزوده مورد انتظار از چارچوب داده‌های باز نیست. مسئله و مطالبه اصلی در شرایط کنونی، عبور از انتشار متون ایستا و حرکت به‌سوی آزادسازی و انتشار نظام‌مند آرای گمنام‌سازی شده محاکم قضایی است. این دسته از داده‌ها، به‌دلیل انعکاس جزئیات ناظر بر رویه‌های عملی محاکم و الگوهای تصمیم‌گیری قضایی، ظرفیت بالاتری برای تولید دانش حقوقی نوآورانه، توسعه خدمات حقوقی هوشمند و نیز ارتقای شفافیت در سطوح عملیاتی دادرسی فراهم می‌سازند.

نکته مهم‌تر اینکه، دسترسی به فایل‌های سامانه منوط به احراز هویت کاربران از طریق سامانه ثنا با کد ملی و رمز شخصی است؛ این محدودیت با اصول پایه داده‌باز که دسترسی بدون تبعیض را برای عموم (حتی افراد فاقد حساب ثنا) الزامی می‌داند، مغایرت کامل دارد. از منظر ارزیابی استانداردهای بین‌المللی، عملکرد این سامانه با اصول شش‌گانه منشور داده‌های باز انحراف اساسی دارد؛ زیرا عدم دسترسی افراد فاقد حساب کاربری ثنا با اصل «باز بودن به‌صورت پیش‌فرض» را نقض کرده‌اند. همچنین پیوند تعاملی «درخواست مجموعه‌داده» که برای ثبت تقاضای کاربران طراحی شده، در عمل غیرفعال است و سرویسی ارائه نمی‌دهد. ازسوی‌دیگر، ۱۱ پیوند شفاف‌سازی تعبیه شده در سامانه برای ارجاع به درگاه‌های سازمان‌های زیرمجموعه قوه قضائیه (مانند دانشگاه علوم قضایی و سازمان ثبت اسناد و املاک) کاربران را به صفحات قدیمی هدایت می‌کنند که داده‌ها را عمدتاً به‌صورت اسناد ناقص، تصاویر یا فایل‌های غیرقابل پردازش پی‌دی‌اف ارائه می‌دهند؛ این شیوه انتشار عملاً داده‌ها را در پایین‌ترین سطح بلوغ نگه می‌دارد. درنتیجه، سامانه شفافیت قوه قضائیه در وضعیت فعلی کارکرد بسیار محدودی دارد که بدون استانداردسازی و حذف موانع دسترسی عمومی، امکان تحقق اهداف بزرگ

خـود در حـوزه هـوش مصنوعـی و تحلیل‌هـای داده‌محـور را نخواهـد داشـت.

بـا بررسـی و تحلیـل کارشناسـی انجـام شـده درخصـوص سـطوح بلـوغ داده‌بـاز در سـامانه شـفافیت قـوه قضائیـه، بایـد اذعـان کـرد کـه ایـن سـامانه در پایین‌تریـن سـطح بلـوغ انتشـار داده و فاصلـه‌ای چشـمگیر بـا الزامـات و اصـول داده‌بـاز قـرار دارد [۴]. مطابـق اصـول بنیادیـن داده‌بـاز، داده‌هـای قابـل انتشـار بایـد به‌صـورت کامل، جامـع، به‌روز، قابل‌دسترسـی و بـدون تبعیـض در اختیـار عمـوم قـرار گیرنـد؛ به‌گونـه‌ای که نـوع و قالب فنـی یا سـاختار داده مانـع بهره‌بـرداری عمومی نشـود. بااین‌حـال، بررسـی مجموعه‌داده‌هـای ایـن سـامانه نشـان می‌دهـد کـه بخـش قابـل توجهـی از مجموعه‌هـا اساسـاً فاقـد داده هسـتند؛ در مـواردی نیـز داده‌هـای ارائـه شـده بـه‌روز نبـوده و فراینـد به‌روزرسـانی مسـتمر در آنهـا مشـاهده نمی‌شـود. افزون‌برایـن، سـطح انتشـار عمومـی داده‌هـا بسـیار محـدود بـوده و بخـش مهمـی از اطلاعـات، کـه پیشـتر نیـز در دسـترس عمـوم بوده‌انـد، در سـامانه درج شـده‌اند. ایـن امـر اصـول «جامعیـت و به‌موقـع بـودن» و «قابلیـت اسـتفاده و دسـترس‌پذیری» کـه از اسـتانداردهای بیـن المللـی داده‌بـاز هسـتند را نقـض کـرده اسـت. بنابرایـن، سـامانه مزبـور هنـوز واجـد ویژگی‌هـای یـک زیرسـاخت واقعـی داده‌بـاز نبـوده و بیشـتر در سـطح «انتشـار محـدود و ایسـتا» باقـی مانـده اسـت تـا «انتشـار بـاز، پویـا و قابل‌اسـتفاده».

منابع و مآخذ

[1] The Official Portal for European Data. Accessed: Aug. 17, 2026. [Online]. Available: https://data.europa.eu/en.

[2] United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). (2025). Overview of data principles (Version 3, August 5, 2025). UN CSTD Working Group on Data Governance. https://unctad.org/system/files/information-document/cstd-wgdg-overview_data_principles_en.pdf.

[۳] انتشار عمومی بیش از ۱۰ میلیون رأی قضایی در سامانه شفافیت. دسترسی در ۱۴۰۵/۵/۲۶.
https://mehrnews. om/x3b9MJ

[۴] ربیعـی، ملیحـه و یاسـین عسـگری. نظـارت بـر اجـرای قانـون شـفافیت قـوای سـه‌گانه، دسـتگاه‌های اجرایـی و سـایر نهادهـا (قـوه قضائیـه). مرکـز پژوهش‌هـای مجلـس شـورای اسـلامی، شـماره مسلسـل: ۲۱۷۲۳، مـورخ: ۱۴۰۵/۵/۷.

گزیده سیاستی

بررسی داده‌های باز قضایی در سامانه شفافیت قوه قضائیه نشان می‌دهد که داده ارائه شده در این سامانه راه زیادی با استانداردهای واقعی داده‌باز دارند.